

Okul Yöneticilerine Göre Sığınmacı Öğrencilerin Eğitim Sorunları*

İremnur Çolak^a

Emel Tüzel İşeri^b

^a Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3840-1876

^b Doç.Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5638-0450

ÖZET

Göç hareketliliği tüm dünyayı ilgilendiren ve endişe oluşturan bir konudur. Göç alan ülkelerin ve ülke vatandaşlarının sığınmacı ve mülteci bireylere karşı tutumu çok önemlidir. Göç eden bireylerin göç ettikleri ülkede yaşadığı sürece yararlanması gereken çeşitli haklar vardır. Bu haklardan biri olan eğitimden sığınmacı, mülteci veya göçmen olarak ülkeye gelen bireylerin de yararlanabilmesi önemlidir. Bu çalışmada sığınmacı öğrencilerin yaşadıkları sorunların okul yöneticilerinin görüşleri açısından ortaya koyulması ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada okul müdür ve müdür yardımcıları ile görüşmeler yapılmıştır. İleriki araştırmacılara sığınmacı öğrencilerin sorunlarına yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, sığınmacı öğrenciler ve aileleri ile görüşerek konuya yeni boyutlar katmaları önerilebilir. Daha geniş örneklerde yapılacak araştırmalar ile sığınmacı öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümlenmesine yönelik olarak daha kapsamlı adımlar atılması yönünde araştırmaların tasarlanması da önemli görülmektedir. Bu araştırma sonucunda okul yöneticilerinin dil kursları, sosyokültürel faaliyetler ve okul etkinlikleri, uyum semineri ve uyum sınıfları, veli ziyaretleri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti, destek eğitimi ve ekonomik destek sağlayarak sığınmacı öğrencilerin sorunlarını çözmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Ayrıca okul yöneticilerinin sığınmacı öğrencilerin sorunları çözümlmek için dil eğitimi, uyum sorunu giderme ve kültürü tanıtmaya, Türkçe yeterliliğine göre sınıflara yerleştirilmesi, kendi dillerinde eğitim ve farklı okullarda öğrenim görmeleri, ekonomik destek sağlanması ve ailelerle iletişimin artırılması yönünde öneriler getirdiği ortaya koyulmuştur.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Türü
Araştırma

Makale Geçmişi
Gönderim tarihi:
23.11.2021
Kabul tarihi:
21.12.2021

Anahtar Kelimeler
Sığınmacı Öğrenciler,
Eğitim, Göç

Atf Bilgisi: Çolak, İ. ve Tüzel İşeri, E. (2022). Okul yöneticilerine göre sığınmacı öğrencilerin eğitim sorunları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (18), 93-113.

Sorumlu yazar: İremnur Çolak, e-posta: iremnurolguncolak@gmail.com

* Bu çalışma Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nden 12.02.2021 tarihinde E-96769085-044-12171 sayılı etik kurul izni alınarak gerçekleştirilmiştir.

School Administrators' Views on the Educational Problems of Refugee Students*

İremnur Çolak^a

Emel Tüzel İşeri^b

a PhD Student, Ankara University, ORCID:0000-0002-3840-1876

b Assoc.Prof.Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, ORCID: 0000-0001-5638-0450

ABSTRACT

Migration mobility is an issue that concerns the whole World. The attitude of the receiving countries and their citizens towards asylum seekers and refugees is very important. There are various rights that immigrants should have as long as they live in the country they migrated to. Individuals who come to the country as asylum seekers, refugees, or immigrants should also benefit from education, which is one of these rights. This research aimed to reveal the problems experienced by the refugee students in terms of the opinions of the school administrators and to propose solutions. In this study, interviews were conducted with the school principal and vice-principals. It can be suggested to future researchers to determine teachers' views on the problems of refugee students and to add new dimensions to the subject by meeting with refugee students and their families. It is also important to design studies with larger samples and to take more comprehensive steps towards solving the problems experienced by refugee students. As a result of this research, it has been determined that school administrators try to solve the problems of refugee students by providing language courses, socio-cultural activities and school activities, integration seminars and integration classes, parent visits, guidance and psychological counseling services, support education and economic support. In addition, this study revealed that school administrators have made suggestions for refugee students to solve their problems, such as language education, solving problems of adaptation and introducing culture, placing them in classes according to Turkish proficiency, providing education in their mother languages, guiding them to study in different schools, providing economic support, and increasing communication with the families.

Article Type
Research

Article Background

Received:

23.11.2021

Accepted:

21.12.2021

Key Words

Refugee Students,
Education,
Migration

To cite this article: Çolak, İ. & Tüzel İşeri, E. (2022). School administrators' views on the educational problems of refugee students. *International Journal of Turkish Educational Sciences*, 10 (18), 93-113.

Corresponding Author: İremnur Çolak, e-posta: iremnurolguncolak@gmail.com

* This study was conducted by the approval of Ethics Committee in Tokat Gaziosmanpaşa University dated 12.02.2021 and numbered E-96769085-044-12171.

Giriş

Göç hareketliliği tüm dünyayı ilgilendiren ve endişe oluşturan bir konudur. Göç alan ülkelerin ve ülke vatandaşlarının sığınmacı ve mülteci bireylere karşı tutumu çok önemlidir. Göç eden bireylerin göç ettikleri ülkede yaşadığı sürece yararlanması gereken çeşitli haklar vardır. Bu haklardan biri olan eğitimden sığınmacı, mülteci veya göçmen olarak ülkeye gelen bireylerin de yararlanabilmesi önemlidir.

İnsanların yaşadıkları yerlerden ayrılarak başka bir yere taşınması durumu göç olarak adlandırılmaktadır (Hagen-Zanker, 2008). Göç, insanların ülke dışına çıkarak veya buldukları ülke içerisinde çeşitli nedenlerden dolayı yer değiştirmesidir (Uluslararası Göç Örgütü [IOM], 2009).

Uluslararası Göç Örgütü, (2009) başka bir ülkeye can güvenliğini korumak için göç eden veya zorla göç ettirilen bireyleri mülteci olarak tanımlarken, İltica ve Göç Mevzuatı'na göre (2005) ise siyasi, ırk ve milliyetçiliğe bağlı nedenlerden dolayı başka bir ülkede yaşamaya başlayan ve kendi ülkesine geri dönemeyen bireyleri mülteci olarak tanımlamaktadır. Sığınmacı ve mülteci kavramları birbirine çok benzeyen kavramlardır. Uluslararası Göç Örgütü'ne (2009) göre sığınmacı, bireylerin kendilerini korumak için ülkelerinden ayrılması, İltica ve Göç Mevzuatı'na göre ise (2005) sığınmacı, bireylerin vatandaşı oldukları ülkeye korkudan dönememesi şeklinde belirtilmiştir.

Küreselleşen dünyada savaşların devam ettiği ülkelere diğer ülkelere doğru bir insan hareketi olduğu görülmektedir (Bourgonje, 2010). Dünyada başka ülkelere göç etmek zorunda bırakılmış 79.5 milyon insan olduğu belirlenmiştir. Dünyada 26 milyon mülteci sayısı bulunmaktadır (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] Türkiye İstatistikleri, 2020). Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü istatistiklerine bakıldığında Türkiye'de 4 milyon mülteci ve sığınmacı bulunmaktadır (UNHCR Türkiye İstatistikleri, 2020). İnsan hareketliliğinin yoğun olduğu ülkelerde göç önemli bir konudur. Aynı zamanda göç, bütün coğrafyalarda görüldüğü için tüm insanlığı ve dünyadaki tüm ülkeleri ilgilendiren bir konudur. Türkiye'nin de farklı ülkelere çeşitli nedenlerle gelen insanları barındırdığı görülmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM], 2016). Türkiye göç almasıyla birlikte aynı zamanda toplumsal bir değişime uğramıştır (GİGM, 2019).

Bireyler ve ülkeler açısından bakıldığında göç olayı ile iki durum oluşmaktadır. İlki göç eden bireyler açısından oluşan sonuçlar, ikinci ise göç edilen yerde yaşayan toplum açısından oluşan sonuçlar olarak belirtilmektedir. Göç eden bireylerin yerleştikleri yerin kültür ve düzenine alışabilmesi noktasında yaşanan uyum sorunları olabilmektedir. Aynı zamanda göç edilen yerdeki toplumun siyasi, ekonomik ve toplumsal olarak sorun yaşamasına neden olması durumu söz konusudur (Sega, Mayadas ve Elliot, 2006; Sezgin ve Yolcu, 2016).

İnsanların göç etmesine neden olan etmenler; doğa olayları, savaşlar, etnik sorunlar, ekonomik nedenler olarak belirlenmektedir (Castles, 2003). Bireyler yaşadıkları ülkelere eğitim almak ve iş sahibi olmak gibi çeşitli nedenlerden dolayı isteyerek de ayrılabilirler (Tunç, 2015). İnsanların ülkelerinden göç etmesinin nedenleri arasında yaşanan olaylarda insan ölümleri, çeşitli işkencelere maruz kalınması, bireylerin yaşadığı sağlık problemleri ve yaşayacak yer bulma ihtiyaçları gibi konular yer almaktadır. Göçün beraberinde getirdiği sonuçlardan birisi,

göç eden çocukların eğitim görememesi durumudur. Dolayısıyla göç ve göç eğitimi konusunda yapılan çalışmaların artması gerekmektedir (Seydi, 2013; İşigüzel ve Baldık, 2019).

Ülkelerin insan hareketliliği ile birlikte olumsuz olaylarla karşılaşmaması için sığınmacı öğrencilerin eğitime erişim ve okullaşma oranlarının artırılması gerekmektedir (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi [ORSAM] ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı [TESEV], 2015).

Başka bir ülkeye giden sığınmacı insanlar, yeni yaşamaya başladıkları ülkelerdeki kültüre sahip olmadıkları için hayatlarını sürdürmekte zorlanmaktadır. Uyum problemleri yaşamakta ve iletişim kurmakta güçlük çekmektedirler (Aksoy, 2012). Göç olaylarının meydana gelmesiyle birlikte sığınmacı ve mültecilere nitelikli bir eğitimin sunabilmesi ise tüm dünya ülkelerinde önem kazanmıştır (Bourgonje, 2010). Taylor ve Sidhu (2012) sığınmacı öğrencilerin yerleştikleri ülkelerdeki eğitim kurumlarında uyum sağlamada sorun yaşadıklarını belirtmektedir. Pinson ve Arnot (2010) ise kitlesel hareketlilikle birlikte eğitim kurumlarının göç eden bu öğrencilere eğitim verebilmek için uğraştığını söylemektedirler.

Sığınmacı aileler çocuklarını dil sorunları, maddi yetersizlikler ve uyum konusundaki nedenlerden dolayı okula göndermemektedirler (İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2015). Göç sürecinden en çok etkilenen sığınmacı ve mülteci çocukların (Yavuz ve Mızrak, 2016), sorunları ise; okulu terk etme, çalışmak zorunda kalma, erken evlilik kararı alma, yaşanan travmalar ve psikolojik durumlar, suç işleme gibi çeşitli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], 2017). Sığınmacıların eğitimden faydalanamaması, maddi sıkıntılar yaşaması ve topluma uyum sağlayamamasından kaynaklı olarak toplum tarafından dışlanmalarının da olumsuz birçok durum yaşanmasına neden olacağı söylenebilir (ORSAM ve TESEV, 2015). Sığınmacı çocuklar ailelerinin ekonomik yetersizliği ve işsiz olmasından dolayı, hane halkının fazla olması ve aileye katkı sağlamak amacıyla çalışmak zorunda kalmaktadırlar (Harunoğulları, 2016). Eğitimden uzaklaşan bu çocuklarla ilgili ülkelerin olanaklarını genişletmesi ve eğitimden yararlanabilmeleri için bir planlama yapmaları gerekmektedir (ORSAM ve TESEV, 2015).

Sığınmacı öğrencilerin eğitiminde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlarının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Eğitim problemlerinin üstesinden gelinmesi için çeşitli planlamalar ve sorun odaklı çözümler ortaya koyulması önemlidir (Arnot, Pinson ve Candappa, 2009). Sığınmacı öğrencilerin kültür farklılıkları, göç esnasında okul ortamından uzak kalmaları, göç alan ülkelerdeki öğrenci ve okulları, etkilemektedir. Aynı zamanda eğitim sisteminde rol oynayan öğretmenlerin sorumluluklarını artırmaktadır (Erdem, 2017). Sığınmacı öğrencilerin buldukları ülkedeki dil sorunu, öğretmen ve okul yöneticileri için de problem oluşturmaktadır. Sığınmacı öğrencilerin eğitim almasında dili konuşamama ve okuma-yazma gibi sorunların üstesinden gelinmesi gerekmektedir (Miller, 2009). Buna karşın yöneticiler ve öğretmenler, okullarda sığınmacı öğrencilerin eğitimi noktasında karşılaştıkları sorunlara yeterli ölçüde çözüm sağlayamamaktadırlar (Karaca ve Doğan, 2014). Aynı zamanda sığınmacı öğrencilerin, yaşamaya başladıkları ülkelerdeki müfredatın farklılaşması da eğitime entegrasyonlarını etkilemektedir (Hek, 2005). Sığınmacı öğrencilerin okulda yaşadıkları sorunları çözmek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için öğretmenler mücadele etmek durumundadır (Rah, Choi ve Nguyen, 2009). Öğretmenlerinse kendi deneyimleri ve

düşünceleri çerçevesinde öğrencilerin gereksinimlerini karşıladığı görülmektedir(Roxas, 2010).

Kurumlarda sığınmacı öğrencilerin eğitim süresi boyunca başarılı olması ve iyi bir iletişim kurabilmesi bakımından eğitim gördüğü dili iyi bilmesi gerekmektedir. Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde ihtiyacı olan çocuklara özel kurslar açılarak, dil sorununun üstesinden gelinmesi gerekmektedir (European Commission against Racism and Intolerance [ECRI], 2016). Sığınmacı çocukların okul kurumlarında dil problemleri yaşadıkları, akranları ve öğretmenleriyle iletişim kurmakta çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca sığınmacı çocukların ekonomik nedenler ve sağlık durumlarının iyi olmamasından dolayı okula devam edemedikleri ya da devamsızlık yaptıkları da görülmektedir (Rossi, 2008).

Bireylerin eğitim almasının bir hak olduğuna dair uluslararası yasa ve sözleşmeler bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26. maddesinde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde eğitimin bir hak olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 13. ve 14. Maddesinde ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. ve 29. Maddesinde de eğitim konusunda bireylerin ve çocukların sahip olması gereken eğitim haklarından bahsedilmektedir (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights [OHCHR], 2012). Türkiye'de 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda eğitimin bir hak olduğu ve tüm çocukların eğitimden faydalanabilmesi için gerekli eğitim politikalarının oluşturulması ve uygulanması gerektiği belirtilmektedir.

Sığınmacı öğrencilerin eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesi ve okulda yaşadıkları problemlere çözüm üretilmesi önemli bir konudur. Sığınmacı öğrencilerin uyum problemleri giderilmediği sürece okula devam etmeleri noktasında yaşanacak sorunlar kaçınılmazdır (Şeker ve Aslan, 2015; Çayak ve Levent, 2017; Şimşir ve Dilmaç,2018). Etkili ve nitelikli bir eğitim hizmeti verebilmek için sığınmacı öğrencilerin eğitim konusunda yapılacak politikalar önemlidir. Sığınmacı öğrencilere yönelik eğitimlerin ortak bir planlama çerçevesinde yürütülmesini ve kurumların işbirliği yaparak çalışmalarını yürütmesi gerektiğini belirtmektedir (Sarier, 2020; Aydın, 2020). Türkiye'de de eğitimine devam eden sığınmacı çocukların okula devam etme ve eğitime erişim olanaklarının artırılması yönünde kararlar alınmıştır. Öğrencilerin kaliteli eğitim alması yönünde eğitim programlarında düzenlemeler yapılması gündemdedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019). Tablo 1'de 2020 yılında Türkiye'de ikamet izniyle bulunan yabancıların vatandaşı olduğu ilk 10 ülke verilmektedir.

Tablo 1. 2020 Yılında Türkiye’de İkamet izniyle Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke)

Ülkeler	Sayı
Irak	114.673
Suriye	89.539
Türkmenistan	86.219
Azerbaycan	46.300
İran	42.116
Rusya Federasyonu	41.806
Afganistan	41.755
Özbekistan	34.116
Mısır	24.487
Kazakistan	22.316
Diğer	326.797

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

Tablo 1 incelendiğinde Türkiye’nin farklı ülkelerden göç aldığı görülmektedir. Bu sıralamada Türkiye’ye en fazla göç eden kişiler Irak’tan gelmektedir. Tablo 2’de 2020 yılında öğrenci ikamet izniyle Türkiye’de bulunan yabancı öğrencilere ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 2. 2020 Yılında Öğrenci İkamet İzniyle Türkiye’de Bulunan Yabancı Öğrenciler (İlk 10 Ülke)

Ülkeler	Sayı
Türkmenistan	12.050
Azerbaycan	9.624
İran	5.714
Irak	5.154
Suriye	4.324
Afganistan	4.159
Somali	3.645
Ürdün	2.859
Yemen	2.767
Mısır	2.387
Diğer	29.319

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

Tablo 2 incelendiğinde Türkiye'ye çok sayıda farklı ülkeden öğrenci geldiği görülmektedir. Türkiye'de bulunan yabancı öğrencilerin en fazla Türkmenistan'dan geldiği, en az ise Mısır'dan geldiği belirlenmiştir. Tablo 3'te Türkiye'de ikamet izniyle bulunan yabancıların 2005-2020 yılları arasındaki durumuna ilişkin sayılar verilmektedir.

Tablo 3. Türkiye'de İkamet İzniyle Bulunan Yabancıların 2005-2020 Yılları Arasındaki Durumu

Yıllar	Sayı
2005	178.964
2006	200.058
2007	225.208
2008	174.926
2009	163.326
2010	182.301
2011	234.268
2012	321.548
2013	313.692
2014	379.804
2015	422.895
2016	461.217
2017	593.151
2018	856.470
2019	1.101.030
2020	870.124

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020

Tablo 3 incelendiğinde 2005-2019 yılları arasında yabancıların sayısında artış olduğu görülmektedir. Türkiye'de yabancı sayısı 2019 yılında en yüksek rakama ulaşmış ve bu sayı 2019 yılında 1.101.030 olarak belirlenmiştir. Türkiye'de sığınmacılar konusunda yapılan çalışmaların ülkede uzun vadede olumlu değişimler sağlaması beklenirken, düzenlemelerin etkili ve verimli bir şekilde yapılmaması ve uygulanmaması durumunda ise beraberinde çok sayıda ekonomik, kültürel ve sosyal sorunu getireceği göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye'deki oldukça yüksek sayıdaki sığınmacı ve mülteci öğrenci sayısı bu öğrencilerin eğitimle ilgili problemlerine daha çok önem gösterilmesi gerektiğini de beraberinde getirmektedir (Erdem, 2017).

Sığınmacı öğrenciler eğitim hizmeti alırken okullara uyum sağlamakta zorluk yaşamaktadırlar (Uzun ve Bütün, 2016). Göç alan ülkelerde artan mülteci ve sığınmacı çocukların sayılarındaki artışa rağmen, bu çocukların eğitimden yoksun kalması ve okullarda yaşadıkları sorunlar sıkça tartışılmakta ve gündeme gelmektedir. Türkiye'nin ise göçün

beraberinde getirdiği sorunları göz önünde bulundurması gerekmektedir. Göç ve iltica konusundaki çalışmalara çocukların en temel hakkı olan eğitimi gözeterek yön vermesi gerekmektedir (Kartal ve Başçı, 2014). Türkiye ülkeye gelen sığınmacıların gereksinimleri karşılayabilmek için sivil toplum kuruluşları ve MEB ile ortaklaşa çalışmaktadır. Devlet, sığınmacı çocukların ülke içerisinde farklı şehirlerdeki okullara göndererek eğitim görmelerini sağlamaktadır. Bu noktada sığınmacı öğrenciler dil sorunları ile karşılaşabilmekte ve eğitimde yaşanan sorunlar ise niteliğin düşmesine neden olmaktadır (İmamoğlu ve Çalışkan, 2017).

Sığınmacı öğrencilerin okula devam etmesi ve eğitim kurumlarında yer almaları önceki hayatlarında yaşadıkları olumsuz durumlardan kurtulmalarını sağlamaktadır. Eğitimle birlikte yeni yaşamaya başladıkları yerlerdeki sorunlarını çözüme kavuşturma olanağı bulunmaktadır (Ferris ve Winthrop, 2010). Öte yandan çözüm üretilememesi ve sığınmacıların entegrasyonlarını konusunda çalışmalar yapılmazsa, ülkelerde yaşanacak güvenlik problemleri dekaçınılmaz olacaktır (Eren, 2019). Eğitimin bireysel ve toplumsal getirileri düşünüldüğünde Tural (1999), sığınmacı ve mülteci öğrencilere yönelik sorunların çözümünde eğitim alanında yapılacak çalışmalar da oldukça önemlidir.

Sonuç olarak, sığınmacı ve mülteci öğrencilerin gereksinimlerinin karşılanması konusunda dikkatli olunması ve bu çocukların eğitimden yararlanabilmesi için gerekli olan önlemlerin alınması önemlidir (Levent ve Çayak, 2017; Uzun ve Bütün, 2016). Sığınmacı öğrencilerin eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar göz önünde bulundurulduğunda, bu sorunların okul yöneticileri görüşleriyle ele alınıp, çeşitli çözüm önerileri oluşturulması gerekli görülmektedir. Bu bağlamda yapılan bu çalışma ile okul yöneticilerin sığınmacı öğrencilere yönelik bakış açısı ele alınıp literatüre katkı sağlanmak istenmektedir

Amaç

Araştırmanın amacı, sığınmacı öğrencilerin eğitimdeki sorunlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerini ortaya koymaktır.

Alt Amaçlar

Sığınmacı öğrencilerin eğitimdeki sorunlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerine ulaşmak amacıyla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okulunuzda öğrenim görmekte olan sığınmacı öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. Okulunuzda öğrenim görmekte olan sığınmacı öğrencilerin sorunlarını çözümlmek için neler yapıyorsunuz?
3. MEB'in sığınmacı öğrencilere yönelik faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
4. Sığınmacı öğrencilerin Türkiye'deki öğrenimine yönelik hangi önerilerde bulunursunuz?

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları yer almaktadır. Bu çalışma okul yöneticilerinin sığınmacı öğrencilere yönelik bakış açısını ortaya koyabilmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Bu çalışma Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nden 12.02.2021 tarihinde E-96769085-044-12171 sayılı etik kurul izni alınarak gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma, sosyal yaşamdaki olgulara odaklanmaktadır ve olguları ilk elden incelemektedir (Maxwell, 1992). Nitel araştırmalar, bilinmeyen ve keşfedilmeyen araştırma problemlerini ele almak için uygundur. Nitel araştırma ile keşfederek katılımcılardan daha fazla bilgi edinilebilir (Creswell, 2017, 21).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Tokat ilinde ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan 5 okul müdürü ve 17 müdür yardımcısı olmak üzere toplam 22 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan ve okul yöneticilerine ait kişisel bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Çalışma Grubunda Yer Alan ve Okul Yöneticilerine Ait Kişisel Bulgular

Değişkenler	Alt Değişkenler	n
Cinsiyet	Kadın	1
	Erkek	21
Yaş	35-40 Yaş	8
	41-46 Yaş	7
	47-52 Yaş	2
	53 Üstü Yaş	5
Kıdem	3-8 Yıl	9
	9-14 Yıl	6
	15-20 Yıl	3
	21 Yıl Üstü	4
Yönetici Durumu	Müdür	5
	Müdür Yardımcısı	17
Okul Yöneticilerinin Çalıştıkları Okul Kademesi	İlkokul	6
	Ortaokul	11
	Lise	5

Tablo 4. Devamı

Değişkenler	Alt Değişkenler	n
Yönetici Branşı	Sınıf	6
	Teknoloji Tasarım	4
	Sosyal Bilgiler	3
	İngilizce	2
	Din Kültürü	2
	Türkçe	2
	Metal Teknolojisi	1
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	1
	Kimya	1
	Yöneticilerin Çalıştıkları Okullardaki Sığınmacı Öğrenci Sayısı	M1
M2		105
M3		73
M4		4
M5		32
MY1		105
MY2		33
MY3		33
MY4		105
MY5		105
MY6		73
MY7		84
MY8		34
MY9		32
MY10		3
MY11		41
MY12		41
MY13	41	
MY14	41	
MY15	2	
MY16	1	
MY17	41	

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların 1'i kadın ve 21'i erkeklerden oluşmaktadır. Yaşları 35-40 yaş (n=8), 41-46 yaş (n=7), 47-52 yaş (n=2) ve 53 üstü yaş (n=5) olarak değişmektedir. 5 müdür, 17 müdür yardımcısından oluşmaktadır. Okul yöneticilerinin çalıştıkları okulun kademesi ise ilkokul (n=6), ortaokul (n=11) ve lise (n=5) olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniğinde araştırmacı/ lar katılımcılardan elde ettiği verilerle çalışmasını şekillendirir. Veriler toplanırken sorulan sorularla, karşı tarafına güven vermek, rahat olmasını sağlamak ve iletişim kurabilmek önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Dilman'a (1998) göre görüşme, iki kişi arasındaki iletişim kurularak, araştırmaya kaynaklık eden kişinin düşüncelerini, eylemlerini, istek ve tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan sohbet olarak ifade etmektedir (Balcı, 2018). Yarı yapılandırılmış görüşmelerle, çalışmada belirlenen sorulara ilişkin veriler elde edilmektedir. Görüşmelerin konuşmaya yönelik olması araştırma için bilgilerin güvenilir bir şekilde elde edilmesini sağlamaktadır (Best ve Kahn, 1986). Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile araştırmacı katılımcılara önceden hazırlanmış olduğu soruları sormaktadır. Araştırmacı, görüşme yapılan katılımcılarla konuya ilişkin görüşleri belirlemeyi hedeflemektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme formunun oluşturulmasında öncelikle konu ile ilgili literatür incelenmiş ve taslak soru formu oluşturulmuştur. Taslak görüşme formu üç eğitim yönetimi alan uzmanı ve bir ölçme ve değerlendirme alan uzmanı olmak üzere dört uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri sonunda görüşme formuna nihai hali verilmiştir. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların kişisel bilgilerine, ikinci bölümde ise katılımcıların sığınmacı öğrencilere ve yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini ortaya koymaya yönelik olarak hazırlanmış açık uçlu sorulara yer verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler ile toplanmıştır. Görüşme formu için etik izin alınmış ve okul yöneticilerinden randevu talep edilmiştir. Gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden okul yöneticileri ile uygun gün ve saat belirlenerek okullarına gidilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Stemler (2001) içerik analizini, birçok kelimedenden oluşan metinlerin, belirli kurallar çerçevesinde, içerik kategorilerine dönüştürülmesini sağlayan sistematik ve tekrarlanabilen yöntem olarak tanımlamaktadır. Hannock (2002) içerik analizini, elde edilen verilerin sınıflandırılması, özetlenmesi ve tablo haline getirilmesi amacıyla kullanılan bir yöntem olduğunu belirtmektedir. Silverman (2001) araştırmalarda analiz sürecinde içerik analizine sıklıkla başvurulduğunu belirtmektedir (Akt. Özdemir, 2010).

Nitel araştırma yapan kişiler kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini ortaya koymaktadır. Daha sonra araştırmacılar bu kelime ve kavramları analiz etmektedirler. Bu şekilde, araştırmacılar, araştırmadaki saklı bilgileri ortaya çıkarmaktadırlar (Büyüköztürk,

Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). İçerik analizi yapılırken, araştırmacı ayrıntılı bir inceleme ile verilerin içinde yer alan gizli bilgilerin ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır. İçerik analizinde birbirine yakın olan kodlar birleştirilerek temalar oluşturulur. Araştırmacı temaları uygun bir şekilde düzenlemektedir. Temaları yerleştirdiği tablolarda doğrudan alıntılara yer vermektedir. Son olarak bulgulardan yola çıkarak araştırmacı, yorum yaparak bir sonuca ulaşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada da benzer bir yol haritası izlenerek öncelikle araştırmacılar tarafından kodlar çıkartılmış, kodlar birleştirilerek temalara ulaşılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak açısından kodlayıcıların elde ettiği kodların birbiriyle olan tutarlılığı incelenmiş, elde edilen temalar üzerinde tartışılarak nihai hali verilmiştir. Elde edilen tema ve kodlar tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilerek araştırmanın inandırıcılığının artırılması ve katılımcıların bakış açısının daha anlaşılır biçimde okuyucuya sunulması amaçlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan okul yöneticilerine ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Sığınmacı Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi 'Okulunuzda öğrenim görmekte olan sığınmacı öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?' olarak belirlenmiştir. İçerik analizi sonucunda elde edilen temalar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5 Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Sığınmacı Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar

Karşılaşılan sorunlar	n	%
Dil sorunu	19	39
Uyum sorunu	11	23
Kültür farklılığı	7	14
Ekonomik problem	6	12
Sosyal ilişki problemi	2	4
İletişim eksikliği	2	4
Okula devam-devamsızlık	1	2
Okul-aile işbirliği eksikliği	1	2

Tablo 5'te görüldüğü üzere okul yöneticilerinin görüşlerine göre sığınmacı öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar: dil sorunu (n=19), uyum sorunu (n=11), kültür farklılığı (n=7), ekonomik problem (n=6), sosyal ilişki problemi (n=2), iletişim eksikliği (n=2), okula devam-devamsızlık (n=1) ve okul- aile işbirliği (n=1) olarak belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin örnek ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar okul ortamına uyum, Türkçeyi öğrenme, okula devam devamsızlık, okul aile işbirliği olarak görmekteyim.” (M1)

“İlk zamanlarda en belirgin olarak dil sorunu yaşanmakta ve buna paralel olarak sosyal ve kültürel uyumsuzluk yaşanmaktadır. Aynı zamanda dil sorunu öğrencilerin geç öğrenmelerine neden olmaktadır.” (MY9)

“Dil problemi yaşayan öğrencilerin karşılaştığı uyum sorunu mevcuttur.” (MY8)

“Türkçe bilmedikleri için derslerdeki başarıları düşük oluyor. Farklı bir kültüre uyum problemi yaşamaktalar.” (MY1)

“Öğrenciler 1. sınıfa başladıklarında dil sorunu ile karşılaşılıyorlar. Dilimizi okuyup anlamaları diğer öğrencilere göre daha fazla zaman alıyor. Evde Türkçe’yi tam olarak bilen olmadığından, akademik anlamda onlara yardımcı olacak kimse de yok. Eğitimleri sadece okul ile sınırlı kalıyor.” (M4)

Okul Yöneticilerinin Sığınmacı Öğrencilerinin Sorunlarını Çözümlemek İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi ‘Okulunuzda öğrenim görmekte olan sığınmacı öğrencilerin sorunlarını çözümlemek için neler yapıyorsunuz?’ olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin görüşlerine ilişkin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Okul Yöneticilerinin Sığınmacı Öğrencilerinin Sorunlarını Çözümlemek İçin Neler Yaptıkları

Yapılan çalışmalar	n	%
Dil kursları	13	29
Sosyokültürel faaliyetler ve okul etkinlikleri	8	18
Uyum semineri ve uyum sınıfları	7	16
Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti	6	13
Veli ziyaretleri	6	13
Destek eğitim	3	7
Ekonomik destek	2	4

Tablo 6’da okul yöneticilerinin sığınmacı öğrencilerin sorunlarını çözümlemek için neler yaptığı yer almaktadır. Okul yöneticileri dil kursları (n=13), sosyokültürel faaliyetler ve okul etkinlikleri (n=8), uyum semineri ve uyum sınıfları (n=7), veli ziyaretleri (n=6), rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti (n=6), destek eğitim (n=3) ve ekonomik destek (n=2) şeklinde belirlenen uygulamalardan bahsetmiştir. Okul yöneticilerinin örnek ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

“Destek eğitim odalarında Türkçe dersi veriyoruz. Okuldaki etkinliklere katılmaları için teşvik

ediyoruz.” (MY16)

“Öğrenci ve velilerle beraber birebir rehberlik yapıyorum.” (MY6)

“Öncelikle dil problemini çözmek için dil kursları açıyoruz. Aileleri tanımak için rehberlik servisimiz görüşmeler gerçekleştiriyor ve aileleri sürece dahil ediyoruz. Kendi kültürümüzü onlara anlatmaya çalışırken aynı zamanda onların kültürlerini de öğrenmeye çalışıyoruz.” (MY2).

“Aile ziyaretleri yapıyoruz. Türkçe kursları açıyoruz. Yetenekli öğrencileri sportif aktivitelere yönlendiriyoruz. Maddi durumu olmayanların ihtiyaçlarını karşılamakta yardımcı oluyoruz.” (MY1)

Okul Yöneticilerinin MEB’in Sığınmacı Öğrencilere Yönelik Yaptığı Faaliyetlerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi ‘MEB’in sığınmacı öğrencilere yönelik faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?’ olarak belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin görüşlerine yönelik içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Okul Yöneticilerinin MEB’in Sığınmacı Öğrencilere Yönelik Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri

Belirtilen görüşler	n	%
Olumlu ve yeterli	15	68
Yetersiz	6	27
Orta düzeyde	1	5

Tablo 7’de okul yöneticilerinin MEB’in sığınmacı öğrencilere yönelik yaptığı faaliyetlere ilişkin görüşleri yer almaktadır. Bu görüşler; olumlu ve yeterli (n=15), yetersiz (n=6) ve orta düzeyde (n=1) şeklinde temalandırılmıştır. Çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Sığınmacı öğrencilerin okula devamı konusunda sıkıntı yaşanıyor. Keyfi davranabiliyorlar, başka ülkelere göç ediyorlar. Haberimiz sonradan oluyor. İdare sıkıntı yaşıyor, çözüm bulunmalı. Genel olarak bakıldığında MEB’in ilgisi çok iyi. Ama sıkıntılarda var tabii.” (M1)

“Bakanlığımız gerekli olan her türlü yardımı ve desteği sağlamaktadır.” (MY17)

“Öncelikli olarak halk eğitimde Türkçe öğretim kursu verilmesi gerekir. Çünkü okullara hiç Türkçe konuşmayan öğrenciler de gelmektedir.” (MY11)

“MEB’in uyguladığı faaliyetleri olumlu görmekle beraber daha iyileştirilmesi gerektiğine inanıyorum.” (MY8)

“Birçok alanda olumlu bakmakla birlikte, dil konusunda ortak çalışmaların olmamasını bir eksiklik olarak görüyorum. Okullara yönlendirilmeden en az bir yıl dil eğitimi almalarının daha doğru olacağını düşünüyorum.” (MY2),

“MEB’in sığınmacı öğrencilere yönelik faaliyetlerini olumlu buluyorum. Bu öğrencilerin yoğun olarak buldukları bölgelerdeki okulların bünyesinde açılan uyum sınıfları öğrencilerin daha iyi uyum sağlamasına yardımcı olacaktır.” (M4)

Okul Yöneticilerinin Sığınmacı Öğrencilere Yönelik Faaliyet Önerilerine Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi 'Sığınmacı öğrencilerin Türkiye'deki öğrenimine yönelik hangi önerilerde bulunursunuz?' olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin görüşlerinin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Okul Yöneticilerinin Sığınmacı Öğrencilere Yönelik Faaliyet Önerileri

Yöneticilerin önerileri	n	%
Dil eğitimi	8	29
Uyum sorunu giderme ve kültürü tanıtmaya	8	29
Türkçe yeterliliğine göre sınıflara yerleştirilmesi	4	14
Kendi dillerinde eğitim ve farklı okullarda öğrenim görmeleri	3	11
Ekonomik destek sağlanması	3	11
Ailelerle iletişimin artırılması	2	6

Tablo 8'de yer alan okul yöneticilerinin sığınmacı öğrencilerin Türkiye'deki öğrenimine yönelik faaliyet önerilerine ilişkin bulgular incelendiğinde, dil eğitimi (n=8), uyum sorunu giderme ve kültürü tanıtmaya (n=8), Türkçe yeterliliğine göre sınıflara yerleştirilmesi (n=4), kendi dillerinde eğitim ve farklı okullarda öğrenim görmeleri (n=3), ekonomik destek sağlanması (n=3), ailelerle iletişimin artırılması (n=2) şeklinde öneriler sundukları görülmektedir. Okul yöneticilerinin sığınmacı öğrencilere yönelik örnek faaliyet önerisi ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

"Sığınmacı öğrenciler belli merkezlerde toplanıp, kendi dillerinde eğitim verilebilir." (MY15)

"Öğrencilerin Türkçe 'yi daha iyi öğrenmeleri okula uyum sürecini hızlandıracaktır." (MY13).

"Türk kültürünün tanıtılması gerekir. Gelenek ve göreneklerimize dair bilgi verilmelidir." (MY11)

"Öğrencilerin dil problemini aşmadan herhangi bir sınıfa denkliklerinin yapılmasını uygun bulmuyorum. Dil problemi olan öğrencilerin öncelikli dil sorununu halletmeleri gerekli diye düşünüyorum." (MY8)

"Sığınmacı öğrenciler kendileri için açılan farklı okullarda öğrenim görmeliler." (MY7)

"Bir yıl boyunca uyum ve dil problemlerinin giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmalı, daha sonra sınıflarda diğer öğrencilerle eğitim öğretime devam etmeleri gerekir." (M5)

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma sonucunda okul yöneticilerinin görüşlerine göre sığınmacı öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar: dil sorunu, uyum sorunu, kültür farklılığı, ekonomik problemler, sosyal ilişki problemleri, iletişim eksikliği, okula devam-devamsızlık ve okul-aile işbirliğinde karşılaşılan sorunlar olarak belirlenmiştir. Sarier (2020), sığınmacı çocukların kültürel, psikolojik, iletişim konusundaki sorunlarından bahsetmektedir. Dil sorununa bağlı olarak öğrenmede güçlük yaşadıklarını, bu durumun ise okul ve sosyal hayat içerisindeki uyumlarını zorlaştırdığını vurgulamaktadır. Duruel (2016) yılında yaptığı çalışmada, sığınmacıların göç nedenleri başka bir ülkeye yerleşerek öncelikli olarak ortan kaldırılmış gibi görünse de yaşamaya başladıkları ülkede okullarda sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Bu sorunlar; anadilin farklı olması, fiziki olanakların kısıtlı olması gibi birçok faktör olarak belirlenmiştir. Gencer (2017) yaptığı çalışmada, göçle meydana gelen insanlar üzerindeki olumsuz sonuçlardan söz etmektedir. Göç sürecinden en çok etkilenen çocukların eğitim gereksinimlerinin karşılanması gerektiğini vurgulamaktadır. Seydi (2014) çalışmasında kamp dışında eğitim gören sığınmacı çocukların eğitimde yaşadıkları güçlüklerin giderilmesi gerektiğini belirtmektedir. Kandemir ve Aydın (2020) ise eğitim konusunda sığınmacı öğrencilerin yönetici görüşlerine göre yasal problemlerin yer aldığını, okullarda görev yapan öğretmenlerin sığınmacı öğrencilerin akademik anlamda yaşadıkları sorunlardan bahsetmekte ve uyum problemi yaşadıklarına dikkat çekmektedir. Aynı zamanda yöneticilerin sığınmacı öğrencilerin konusunda ekonomik açıdan yaşadıkları zorluklardan bahsetmektedirler.

Bu araştırma sonucunda okul yöneticilerinin dil kursları, sosyokültürel faaliyetler ve okul etkinlikleri, uyum semineri ve uyum sınıfları, veli ziyaretleri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti, destek eğitimi ve ekonomik destek sağlayarak sığınmacı öğrencilerin sorunlarını çözmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Ayrıca okul yöneticilerinin sığınmacı öğrencilerin sorunları çözümlenmek için dil eğitimi, uyum sorunu giderme ve kültürü tanıtmaya, Türkçe yeterliliğine göre sınıflara yerleştirilmesi, kendi dillerinde eğitim ve farklı okullarda öğrenim görmeleri, ekonomik destek sağlanması ve ailelerle iletişimin artırılması yönünde öneriler getirdiği ortaya koyulmuştur.

Phinney, Hörencyk, Ljebkind ve Vedder, (2001) okullarda bulunan sığınmacı öğrencilerin yer aldığı sınıflarda derse veren öğretmenlerin, sığınmacı öğrencilerin sosyokültürel özellikleri ve etnik yapıları noktasında bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu özelliklerin bilinmesi öğretmenlerin öğrencilerle iletişimine katkı sağlayacağına değinmişlerdir. Kardeş ve Akman (2018) öğretmenlerin dil sorunundan sonra kendilerine destek verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Aynı zamanda çocukların isteksiz olması durumu söz konusudur. Dil bilmeyen çocukların derste katılım sağlayamadıklarını söylemektedirler. MEB'in sığınmacı öğrenciler konusunda yapacağı çalışmalarda öğretmenleri bilgilendirecek şekilde uygulamalar yapması, öğretmenlerin motive olması ve sorunlara yönelik daha iyi çözümler bulması açısından önemli bir husustur. Altunay ve Dede (2019) yılında yaptıkları araştırmada yöneticilerin sığınmacı öğrenciler konusundaki sorumluları çözümlenmede yeterli olmadıklarından söz etmektedir. Tüm okulların iletişim halinde olarak, çeşitli toplantı ve görüşmelerle sığınmacı öğrenciler konusunda işbirliği yapılması gerektiğinin önemine değinmektedir. Diğer taraftan bu çalışma sonucunda okul yöneticilerinin büyük

çoğunluğunun MEB'in sığınmacı öğrencilere yönelik çalışmalarını yeterli gördüğü ve olumlu değerlendirdiği ortaya koyulmuştur.

Dünyada yaşanan savaşlar, ekonomik sorunlar, doğa olayları, etnik sorunlar gibi çok sayıda sorunun yol açtığı göçler, gün geçtikçe daha fazla sığınmacı ve mültecinin farklı ülkelerde yaşamaya başlamasına neden olmaktadır. Bu durum sığınmacı öğrencilerin eğitimini de politika yapıcılar ve uygulayıcılar açısından çözümlenmesi gereken önemli bir gündem maddesi haline getirmektedir. Türkiye'de giderek artan mülteci ve sığınmacı nüfusu ile sığınmacı ve mültecilere yönelik politikalar geliştirmesi beklenen ülkelere biridir. Eğitim konusunda yapılacak olan çalışmalar sığınmacı öğrencilerin kayıp bir nesil olma durumunu engelleyecektir (Duruel, 2016). Aksi halde sığınmacı öğrenciler konusunda iyi bir yönlendirme yapılamazsa ülke açısından risklere neden olacaktır (Tanrıkkulu, 2017).

Bu araştırmada sığınmacı öğrencilerin yaşadıkları sorunların okul yöneticilerinin görüşleri açısından ortaya koyulması ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. İleriki araştırmacılara sığınmacı öğrencilerin sorunlarına yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, sığınmacı öğrenciler ve aileleri ile görüşerek konuya yeni boyutlar katmaları önerilebilir. Daha geniş örneklerde yapılacak araştırmalar ile sığınmacı öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümlenmesine yönelik olarak daha kapsamlı adımlar atılması yönünde araştırmaların tasarlanması da önemli görülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öneriler geliştirilmiştir:

1. Öğrencilerin sınıflarda dil sorunu yaşamaları ve derslere uyum sağlamakta sıkıntı çektikleri görülmektedir. Bu noktada öğrencilere dil eğitimi konusunda daha imkân sağlanabilir. Aynı zamanda öğretmenlere sığınmacı öğrenciler ile ilgili mesleki gelişimlerini destekleyecek öğretim stratejileri, okul yönetiminin öğretmenlerle iletişim kurarak sorunlara çözüm odaklı davranılması önemlidir.
2. Öğretmenin sınıf içinde yapabileceği çeşitli etkinlikler ve okul idaresinin sığınmacı öğrencilerle ilgili yapabileceği çeşitli kültürel faaliyetler öğrencilerin uyum sürecini daha da hızlandırabilir.
3. Öğrencilerle ilgili rehberlik hizmetlerinin artırılması ve okul yönetimi ile işbirliği halinde olunması önemlidir. Ailelerin bu sürece dâhil edilmesi öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanabilmesi açısından önemlidir. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerinin anlaşılması, öğretmenlerin sınıf içinde yaşadıkları deneyimler diğer öğretmenlerle paylaşılmalıdır.
4. Türkiye'de göç ve iltica politikaları ile ilgili detaylı ve kapsamlı bir değerlendirme yapılması ve buna uygun bir şekilde uygulamaların yapılması gerekmektedir.
5. Türkiye'deki eğitim planlamaları ve çalışmalarının göçle farklı ülkelere farklı sorunlarla birlikte Türkiye'ye gelen öğrenciler olduğu göz önünde bulundurularak yapılması ve bu öğrencilerin öğrenim gördüğü eğitim kurumlarında çalışan öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinin alınması önemli görülmektedir. Devletin, sığınmacı öğrencilerin eğitimi konusunda öğretmen ve yöneticileri bilgilendirmesi ve gereken desteği vermesi de bu öğrencilerin karşılaştığı sorunları çözümlenmede önemli adımlar

atılmasını sağlayacaktır.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Makale yazarları makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

Çatışma Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynakça

- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Journal of International Social Research*, 5(20), 292-303.
- Altunay, E. ve Dede, M. (2019). Göçmen öğrencilerin eğitim süreci açısından okullar arası işbirliğine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 127-144.
- Aydın, S. (2020). Zorunlu eğitim çağındaki mülteci öğrencilerin eğitime uyum sürecinde türkiye ve kanada uygulamaları. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 2(II), 1-18.
- Arnot, M., Pinson, H. ve Candappa, M. (2009). Compassion, caring and justice: teachers' strategies to maintain moral integrity in the face of national hostility to the "non-citizen". *Educational Review*, 61(3), 249-264.
- Balcı, A. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem, teknik ve ilkeler*. (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Best, W.J. ve Kahn, J.V. (1986). *Research in education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Bourgonje, P. (2010). *Education for refugee and asylum seeking children in OECD countries: Case studies from Australia, Spain, Sweden and the United Kingdom*. Brussels: Education International.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2016). *Eğitimde Bilimsel araştırma yöntemleri*. (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Castles, S. (2003). Towards a sociology of forced migration and social transformation. *Sociology*, 31(1), 13-34.
- Creswell, J.W. (2017). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. (H. Ekşi, Çev. Editör). (4. Baskı). İstanbul: Eğitim Danışmanlığı ve Araştırma Merkezi.
- Duruel, M. (2016). Suriyeli sığınmacıların eğitim sorunu. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(5), 1399-1414.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.

- Eren, Z. (2019). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre göçmen çocukların eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 213-234.
- European Commission against Racism and Intolerance. (2016). Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI) Türkiye Raporu (Beşinci İzleme Dönemi). <http://rm.coe.int/fifth-report-on-turkey-turkish-translation-/16808b5c83> adresinden alınmıştır.
- Ferris, E. ve Winthrop, R. (2010). Education and displacement: Assessing conditions for refugees and internally displaced persons affected by conflict, UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000190715> adresinden alınmıştır.
- Gencer, T.E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Journal Of International Social Research*, 10(54), 838-851.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2016). İkamet izni ile ülkemizde bulunan yabancıların yıllara göre dağılımı. <http://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> adresinden alınmıştır.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2019). Kitleli akınlar. <https://www.goc.gov.tr/kitleli-akinlar> adresinden alınmıştır.
- Hagen- Zanker, J. (2008). Why do people migrate? A review of the theoretical literature. Maastricht Graduate School of Governance Working Paper No. 2008/WP002. <https://ssrn.com/abstract=1105657> adresinden alınmıştır.
- Hancock, B. (2002). An introduction to qualitative research. http://faculty.cbu.ca/pmacintyre/course_pages/mba603/mba603_files/introqualitativeresearch.pdf adresinden alınmıştır.
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve sorunları: Kilis örneği. *Göç Dergisi (GD)*, 3(1), 29-63.
- Hek, R. (2005). The experiences and needs of refugee and asylum seeking children in the UK: A literature review. National Evaluation of the Children's Fundb University of Birmingham. <https://dera.ioe.ac.uk/5398/1/RR635.pdf> adresinden alınmıştır.
- İltica ve Göç Mevzuatı (2005). https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/Kitaplar/iltica_goc_mevzuati.pdf adresinden alınmıştır.
- İnsan Hakları İzleme Örgütü (2015). Geleceğimi hayal etmeye çalıştığımda hiçbir şey göremiyorum: Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların eğitime erişiminin önündeki engeller – kayıp nesil olmalarını önlemek. <https://www.hrw.org/tr/report/2015/11/09/282910> adresinden alınmıştır.
- İmamoğlu, H.V. ve Çalışkan, E. (2017). Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında ilköğretimine dair öğretmen görüşleri: Sinop ili örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 529-546.
- İşigüzel, B. ve Baldık, Y. (2019). Göçmen Toplulukların Eğitim Sistemine Katılımı Sürecinde Uygulanan Eğitim ve Dil Politikalarının İncelenmesi. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 487-503

- Karaca, S. ve Doğan, U. (2014). Suriyeli göçmenlerin sorunları çalıştay sonuç raporu. Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi. <http://www.madde14.org/images/b/b0/MersinUnivSuriyeCalistay.pdf> adresinden alınmıştır.
- Kandemir, A. ve Aydın, B. (2020). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitimi İle İlgili Yönetici ve Öğretmen Görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 497-521.
- Kardeş, S. ve Akman, B. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşleri. *Elementary Education Online*, 17(3), 1224-1237.
- Kartal, B. ve Başçı, E. (2014). Türkiye'ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 275-299.
- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye'de Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 21.
- Mili Eğitim Temel Kanunu. (1973). T.C. Resmi Gazete, 1739.
- Maxwell, J. (1992). Understanding and validity in qualitative research. *Harvard Educational Review*, 62(3), 279-301.
- Miller, J. (2009). Teaching refugee learners with interrupted education in science: vocabulary, literacy and pedagogy. *International Journal of Science Education*. 31(4), 571-592.
- OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights). (2012). World programme for human rights education.
- Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV). (2015). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri. Rapor No: 195. https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/rapor_Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf adresinden alınmıştır.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Phinney, J.S., Horenczyk, G., Ljebkind, K. ve Vedder, P. (2001). Ethnic identity, immigration, and well-being: An interactional perspective. *Journal of Social Issues*, 57(3), 493-510.
- Pinson, H. ve Arnot, M. (2010). Local conceptualisations of the education of asylum-seeking and refugee students: From hostile to holistic models. *International Journal of Inclusive Education*, 14(3), 247-267.
- Rah, Y., Choi, S. ve Nguyen, T.S.T. (2009). Building bridges between refugee parents and schools. *International Journal of Leadership in Education*, 12(4), 347-365.
- Roxas, K. (2010). Who really wants "the tired, the poor, and the huddled masses" anyway? Teachers' use of cultural scripts with refugee students in public schools. *Multicultural Perspectives*, 12(2), 65-73.
- Rossi, A. (2008, Nisan). *The impact of migration on children in developing countries*. Youth Migration Conference'de sunuldu, Bellagio, İtalya
- Sarıer, Y. (2020). Türkiye'de mülteci öğrencilerin eğitimi üzerine bir meta-sentez çalışması: sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 80-111.

- Segal, U.A., Mayadas, N.S. ve Elliott, D. (2006). A framework for immigration. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 4(1), 3-24.
- Seydi, A.R. (2013). Türkiye'deki Suriyeli akademisyen ve eğitimcilerin görüşlerine göre Suriye'deki çatışmaların Suriyelilerin eğitim sürecine yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 217-241.
- Seydi, A.R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 267-305.
- Sezgin, A.A. ve Yolcu, T. (2016). Göç ile gelen uluslararası öğrencilerin sosyal uyum ve toplumsal kabul süreci. *Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 417-436.
- Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7(17).
- Şeker, B.D. ve Aslan, Z. (2015). Refugee children in the educational process: an social psychological assessment. *Journal of Theoretical Educational Science*, 8(1), 86-105.
- Şimşir, Z. ve Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Elementary Education Online*, 17(3), 1116-1134.
- Tanrikulu, F. (2017). Türkiye'de yaşayan Suriyeli çocukların eğitim sorunu ve çözüm önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, 22(86), 127-144.
- Taylor, S. ve Sidhu, K. (2012). Supporting refugee students in schools: What constitute sinclusive education? *International Journal of Inclusive Education*, 16(1), 39-56.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). T.C. Resmi Gazete, 2709.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2019 – 2023). Millî Eğitim Bakanlığı 2019 – 2023 Stratejik Planı. http://abdigm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_11/11112345_Stratejik_Plan_2019_2_023.pdf adresinden alınmıştır.
- Tunç, A.Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Tural, N. (1999). Eğitim yatırımlarının getirileri ve eğitimde kaynak dağılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1), 113-127.
- UNICEF (2017). 2016 Suriyeli çocuklar için neden en kötü yıl oldu? <https://www.unicef.org/turkey/raporlar> adresinden alınmıştır.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2009). *Uluslararası göç hukuku göç terimler sözlüğü*. Yayın No: 18, Cenevre.
- Uzun, E.M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Yavuz, Ö. ve Mızrak, S. (2016). Acil durumlarda okul çağındaki çocukların eğitimi: türkiye'deki suriyeli mülteciler örneği. *Göç Dergisi*, 3(2), 175-199.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.